

Θρακική και βυζαντινή κληρονομιά στην Μέση Ροδόπη.

Μελέτες των αρχαίων φρουρίων κοντά στην πόλη του Σμόλιαν και κοντά στο χωριό Κόσνιτσα

Damian Damianov

(Περίληψη)

Οι αρχαιολογικές μελέτες των αρχαίων φρουρίων της Ύστερης Αρχαιότητας και των μεσαιωνικών κάστρων στο χωριό Beden του Δήμου του Devin και κοντά στο χωριό Κόσνιτσα, του Δήμου του Smolyan, βρέθηκαν αποδεικτικά στοιχεία για την ύπαρξη των οχυρώσεων από τα τέλη της περιόδου Eneolithic. Προς το παρόν, τα πρώτα κάστρα της Μέσης Ροδόπη χρονολογούνται από την πρώιμη εποχή του Σιδήρου. Είναι χτισμένα κοντά στους οικισμούς σε δυσπρόσιτες βουνοκορφές, των οποίων οι απότομες βραχώδεις πλαγιές, χρησιμοποιήθηκαν ως τοίχους. Η κατασκευή των τοίχων έγινε με λιθοδομή, ξηρό ή συνδεδεμένο με πηλό. Αυτή η τεχνική δεν επιτρέπει την κατασκευή των ψηλών τοίχων, και κατά πάσα πιθανότητα πάνω από τον πέτρινο τοίχο χτίστηκε ένα ξύλινο όροφο. Στις περισσότερες περιπτώσεις, ένα θρακικό φρούριο "προστατεύουν" τις κορυφές, στις οποίες υπάρχουν ιερά.

Τα θρακικά φρούρια είναι σχετικά λίγες σε αριθμό. Ίσως ο λόγος είναι η χρήση τους από την Βυζαντινή Αυτοκρατορία τον έκτο αιώνα κατά τη διάρκεια της κατασκευής του οχυρωματικού συστήματος στην Ροδόπη. Οι αρχαιολόγοι έχουν βρει Θρακική παρουσία πριν από την κατασκευή των φρουρίων στα χωριά Μπέδεν, Rodniss, πόλη Rudozem και το χωριό Κόσνιτσα. Ο σκοπός αυτών των αρχαίων φρουρίων ήταν να βοηθήσουν το στρατιωτικό άγλημα για την προστασία των δρόμων μεταφέροντας τα μηνύματα, και σαν καταφύγιο για τον τοπικό πληθυσμό σε στρατιωτική δράση. Η κατασκευή των κάστρων στην Ροδόπη είναι αποτέλεσμα της πολιτικής άμυνας της Βυζαντινής Αυτοκρατορίας στο τέλος του V-ο και στις αρχές του έκτου αιώνα. Η στρατιωτική σημασία της οροσειράς της Ροδόπης αυτή τη στιγμή είναι αυξανόμενη λόγω της θέσης της- μεταξύ των δύο μεγάλων στρατιωτικών δρόμων μέσα από τα Βαλκάνια προς την Κωνσταντινούπολη- - Κεντρικό δρόμο (Singidunum-Κωνσταντινούπολη) και Εγνατία οδός (Drach-Κωνσταντινούπολη).

Στην περιοχή του Σμόλιαν είναι περισσότερα από τα βυζαντινά φρούρια της Μέσης Ροδόπης. Αυτό, βέβαια, είναι λογικό, δεδομένου ότι περνούν οι δύο από τους τρεις δρόμους με στρατιωτική τακτική σημασία για τη Βυζαντινή Αυτοκρατορία. Τα φρούρια κατά μήκος των κεντρικών δρόμων είναι τέσσερα: στην βουνοκορυφή Turlata - νότια του χωριού Stikal, στην περιοχή Turluka - βόρεια από Smolyan, στο διαβατικό σπήλαιο - νοτιοανατολικά από το χωριό Κόσνιτσα και νοτιοδυτικά του χωριού Kiselchono. Κοντά στον Ανατολικό δρόμο χτίστηκαν το φρούριο κοντά στο χωριό Podvis και το κάστρο κοντά στην πόλη Ρουδοζέμ.

Μετά την κατάληψη των κάστρων στην Ροδόπη από Σλάβους, το βυζαντινό οχυρωματικό σύστημα καταρρέει. Κατά την προσχώρησης της οροσειράς της Ροδόπης στο βουλγαρικό βασίλειο γύρω στην μέση δέκατου αιώνα ως να επιστρέψουν οι Βυζαντινοί στις αρχές του ενδέκατου αιώνα, τα περισσότερα από τα κάστρα δεν λειτουργούν. Ορισμένα κάστρα από αυτούς έχουν αναστηλωθεί στα XI-XII αιώνα. Μετά το πέρασμα της Ροδόπης πάλι στο βουλγαρικό κράτος, μέχρι την κατάληψη τους από την Οθωμανική Αυτοκρατορία στα τέλη του δέκατου τέταρτου αιώνα συνεχίζουν να λειτουργούν μόνο τα κάστρα κοντά στο χωριό Μπέδεν και χωριό Podvis.

(κείμενο)

Κατά την περίοδο 2000-2013 στην περιοχή του Σμόλιαν, πραγματοποιήθηκαν μελέτες - έρευνες και αρχαιολογικές ανασκαφές, τα αποτελέσματα των οποίων συμπλήρωσαν τις γνώσεις μας για το παρελθόν της Ροδόπης και να διόρθωσαν μερικά ιστορικά γεγονότα που αφορούν την οροσειρά της Ροδόπης. Έτσι, άλλαξε η ημερομηνία της παλαιότερης ανθρώπινης παρουσίας σε αυτό το μέρος του βουνού. Στις αρχαιολογικές έρευνες στην περιοχή του χωριού Smilyan, του Δήμου του Smolyan είναι εγγεγραμμένοι προϊστορικούς οικισμούς που χρονολογούνται στην πρώιμη παλαιολιθική εποχή [1]. Οι αρχαιολογικές έρευνες στην περιοχή του Smolyan οδήγησαν στο καθαρισμό των κομματιών γνωστών της αρχαιολογίας τρεις βασικούς δρόμους μέσα στην Ροδόπη που χρησιμοποιούταν από την Χαλκολιθική εποχή (4900-3600 π.Χ.) που συνδέουν την σημερινή Θρακική παιδιάδα με το Βόρειο Αιγαίο. Αυτοί οι δρόμοι συμβατικά ονομάζονται Δυτικός, Κεντρικός και Ανατολικός [2]. Στις κύριες διαδρομές και διακλαδώσεις τους και βρίσκονται και μελετήθηκαν σε διάφορους βαθμούς τα περισσότερα ιερά, φρούρια, οικισμούς και νεκροταφεία στα βουνά της Κεντρικής Ροδόπης (Εικ. 1).

Τα ευρήματα για την εποίκηση της Ροδόπης που τα ανακάλυψαν κατά τη διάρκεια της τακτικής αρχαιολογικής ανασκαφής χρονολογούνται από τα τέλη της Παλαιολιθικής εποχής (19 000-15 000 π.Χ.). Τα βρήκανε σε μελέτες κοντά στο καταφύγιο Ορφέα στο χωριό Borino. Οι ερευνητές τους ερμηνεύουν ως εργαστήρια εργαλείων και προσωρινά σπίτια που μαρτυρούν για τον εποχιακό χαρακτήρα της ζωής των ανθρώπων στο βουνό, πιθανώς ήταν κυνηγοί [3].

Αποδείξεις για μόνιμο πληθυσμό στα βουνά της Ροδόπης παρέχουν οι αρχαιολογικοί χώροι με τα πολιτισμικά στρώματα από την Χαλκολιθική εποχή. Αυτές είναι καταγεγραμμένες στις μελέτες των σπηλαίων Yagodinska, Haramiiska, Rizovitsa, Ulea [4] διαβατικό σπήλαιο, και τα φρούρια στα χωριά Gela χ, Strashimir , Beden [5, 113], Podvis (Povisdos) [6, 715], και το φρούριο κοντά στο χωριό Κόσνιτσα[7].

Κατά μήκος του κεντρικού δρόμου στη Μέση Ροδόπη είναι γνωστά δύο αρχαιολογικά συγκροτήματα που έχουν βρεθεί αντικείμενα της ανθρώπινης κατοίκησης από την Χαλκολιθική εποχή. Το πρώτο είναι το λατρευτικό συγκρότημα στην περιοχή του Σμόλιαν, το οποίο ήταν πιθανώς το κέντρο του οικισμού από την Ύστερη Χαλκολιθική εποχή [8, 15]. Τα αρχαιολογικά υλικά από τον χώρο μαρτυρούν την εδαφική συνέχεια του χώρου σαν "ιερό" κέντρο κατά τους επόμενους αιώνες, και μετά την κατάκτηση της οροσειράς της Ροδόπης από την Ρωμαϊκή Αυτοκρατορία εδώ στο II-IV αιώνα χτίστηκαν λατρευτικά κτίρια. Αργότερα ένα μέρος των θεμελίων των κτιρίων αυτών έχουν κληρονομήσει από το χριστιανικό ιερό, το οποίο τον έκτο αιώνα έγινε μοναστηριακό συγκρότημα [9].

Το δεύτερο αρχαιολογικό συγκρότημα αποτελείται από σπίτι στην σπηλιά, ιερό στους βράχους και φρούριο. Βρίσκεται νότια της πόλης του Σμόλιαν στο Κεντρικό δρόμο της Ροδόπης και τοποθετημένο στην κορυφή (1.006 μ.), με κωνικό σχήμα νοτιοανατολικά του χωριού Κόσνιτσα (Εικ. 2). Το χαρακτηριστικό αυτής της κορυφής είναι διασχίζεται στην κατεύθυνση βορειοδυτικά-νοτιοανατολικά από διαβατική σπηλιά με εκτόπιση των εισόδων σε ύψος 35 m . Η σπηλιά παριστάνει μία απότομη ημι-κυκλική σήραγγα, της οποίας η άνω είσοδος είναι είσοδος του βυζαντινού φρουρίου χτισμένο τον έκτο αιώνα . (Εικ. 3) [10].

Η αρχαιολογική έρευνα βρήκε αποδείξεις για τη χρήση της κορυφής ως ιερό, και πως μετατραπεί σε οχυρό κατά τη Χαλκολιθική εποχή. Η στρωματογραφία του πολιτιστικού στρώματος στο βόρειο τοίχο βρήκε αρκετές αποδείξεις για τη χρήση της κορυφής κατά τη διάρκεια διαφορετικών εποχών: Χαλκολιθική, Πρώιμη και Ύστερη Εποχή του Χαλκού, Εποχή του Σιδήρου, I-III αιώνα π.Χ., VI και XI αιώνα -XIII αιώνα. Σε απόσταση 1 m από την εσωτερική επιφάνεια του τοίχου σε βάθος 2,40 m, η ανασκαφή αποκάλυψε μια φωλιά από απανθρακωμένο ξύλινο δοκάρι από μία περίφραξη. Έχει διάμετρο 0.16 έως 0.18 μ. και βρίσκεται κάτω από το Χαλκολιθικό πολιτιστικό στρώμα (Εικ. 4). Πιθανώς ο τοίχος, όπως και άλλοι της εποχής εκείνης παριστάνει μία ξύλινη περίφραξη, που σταθεροποιήθηκαν με ένα πέτρινο τοίχο στη βάση [11].

Παρά το γεγονός ότι το κεραμικό υλικό είναι μικτό και κατακερματισμένο χάρη της χαρακτηριστικής διακόσμηση τύπου "Gradeshnitsa» μπορεί να θεωρηθεί ότι στην εποχή της πρώιμης Χαλκολιθικής η κορυφή και το σπήλαιο ήταν κατοικήσιμα (Εικ. 5). Αυτό το είδος διακόσμηση είναι χαρακτηριστικό για την σημερινή δυτική Βουλγαρία και την Βόρεια Ελλάδα. [12] Η μελέτες του δυτικού και βόρειου τοίχου δεν οδήγησαν στην ανακάλυψη των προηγούμενων θεμέλιων των τοίχων. Προφανώς, κατά τη διάρκεια διαφορετικών εποχών υπήρξε συνέχεια στην επιλογή των θεμέλιων της οχύρωσης. Το απότομο βραχώδες έδαφος και η ανάγκη για ένα μεγάλο ποσό από πέτρα για την κατασκευή ήταν μια προϋπόθεση για την πλήρη επαναχρησιμοποίηση των δομικών υλικών (των πετρών), από τις προηγούμενες οχυρώσεις.

Η διαδοχικότητα διακόπτεται στις περιπτώσεις όταν δεν τηρούνται τα προηγούμενα φρούρια που έχουν επιλεγεί για καινούρια από την Βυζαντινή Αυτοκρατορία, η οποία στο τέλος του V-ου και στις αρχές του έκτου αιώνα έκανε τεράστια οικοδομική για να προστατέψει την επικράτειά της στα Βαλκάνια. Τέτοιες περιπτώσεις είναι με τα δύο Θρακικά φρούρια στην οροσειρά της Ροδόπης στο χωριό Gela, του Δήμου του Σμόλιαν και στο χωριό Strashimir, του Δήμου του Zlatograd (Εικ. 1). [13]. Χρονολογούνται από το XI-ου αιώνα π.Χ. και παριστάνουν στρατιωτικά καταφύγια. Τα χτίστηκαν σε απότομες βραχώδεις κορυφές-ιερά. [14]. Τα φρούρια βρίσκονται πάντα σε απότομους βράχους που χρησιμεύουν ως φυσικούς τοίχους. Η κατασκευή των τοίχων ήταν τοιχοποιία από. Η τοιχοποιία ήταν ξηρή ή συνδεδεμένη με πηλό. Αυτή η τεχνική κατασκευής δεν επιτρέπει την κατασκευή ψηλών τοίχων, και για αυτό κατά πάσα πιθανότητα πάνω από τον πέτρινο τοίχο χτίστηκε μία ξύλινη περίφραξη. Τέτοια είναι η περίπτωση με το κάστρο στο χωριό Strashimir, όπου στη μέση του τοίχου βρέθηκαν φωλιές των κορμών από ξύλο με διάμετρο 0,20 - 0,25 m. Τέτοια ήταν η τεχνική στο φρούριο στο χωριό Gela. Χτίστηκε με ξηρή τοιχοποιία σε ύψος 2,50 έως 3 μέτρα, και με 3,20 - 3,50 μ. πλάτος και ο τοίχος ήταν περίπου 120 μ. (Εικ. 6). Η αρχαιολογικές μελέτες των θρακικών φρουρίων στα βουνά της Ροδόπης δείχνουν ότι υπάρχουν έως II-III αιώνα, δηλαδή και μετά από την κατάκτηση του βουνού από τη Ρωμαϊκή Αυτοκρατορία κατά τον πρώτο αιώνα. [15]

Βρίσκοντας στο εσωτερικό της Ρωμαϊκής και μετά της Βυζαντινής Αυτοκρατορίας, η οροσειρά της Ροδόπης δεν έχει στρατηγική σημασία. Στη Μέση Ροδόπη απουσιάζουν μεγάλα και πλούσια αστικά κέντρα, για τη προστασία των οποίων να έχει ανάγκη από οχυρώσεις. Κάνοντας το οδικό σύστημα για το στρατό, η Ρωμαϊκή Αυτοκρατορία χρησιμοποίησε τα ήδη γνωστούς δρόμους μέσα από τα βουνά και τους σταθεροποιεί, κάνοντας στρώμα από πέτρες (Εικ. 7). Έτσι πραγματοποιήθηκε το γρήγορο πέρασμα της Ροδόπης στην κατεύθυνση βορρά-νότου, και την άμεση σχέση μεταξύ των στρατιωτικών και εμπορικών δρόμων προς την πρωτεύουσα της Ανατολικής Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας, την Κωνσταντινούπολη, και συγκεκριμένα μεταξύ των διαγώνιου δρόμου (Via

militaris) στην Θρακική παιδιάδα και Βία Εγνατίας (Via Egnatia) στην ακτή του Βόρειου Αιγαίου (Εικ. 1) [16].

Η Διαίρεση της Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας το 395 σε Ανατολική και Δυτική καθορίζει τις απαιτήσεις των αυτοκρατόρων σε κυριαρχία και αποκατάσταση. Ένα χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι η εξωτερική πολιτική του βυζαντινού αυτοκράτορα Ιουστινιανού Α '(527-565), με στόχο την εδαφική ενότητα της παλαιάς Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας. Καθορίζει τους πολέμους για την επιστροφή των εδαφών της αυτοκρατορίας στη Βόρεια Αφρική, στην Ιταλία, στην Ιβηρική Χερσόνησο και στις περιοχές στο Καυκάζι . Αυτές οι στρατιωτικές επιχειρήσεις οδήγησαν στη μείωση των στρατιωτικών δυνάμεων στα ευρωπαϊκά εδάφη της Ανατολικής Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας και σε στρατιωτική αδυναμία σε μια εποχή που αρχίζουν οι συχνές επιδρομές των Αβάρων και Σλάβων στα Βαλκάνια. Η αδυναμία της αυτοκρατορίας να υπερασπιστεί τα εδάφη της στη Βαλκανική χερσόνησο, την ανάγκασε να μετακινηθούν από την επίθεση σε αμυντική στρατιωτική πολιτική . Απόδειξη η αι αυτά είναι η κατασκευή ενός αμυντικού συστήματος, και συγκεκριμένα την αποκατάσταση των υπάρχουσες και κατασκευή των νέων οχυρώσεων. Αρχίζει υπό τον Αυτοκράτορα Αναστάσιο Α '(491-517) με κατασκευή του κυκλικού αμυντικού συστήματος, δηλαδή άμυνα με ζώνες από την περιφέρεια προς το κέντρο (την πρωτεύουσα Κωνσταντινούπολη) Ο Αυτοκράτορας Ιουστινιανό Α το σύστημα ήταν πολυκεντρικό, επιτρέποντας τον αυτοάμυνα των μεμονωμένων πόλεων και των μεγάλων δρόμων. Στη Ροδόπη η Βυζαντινή Αυτοκρατορία χτίστηκε οχυρά τους κοντά σε μεγάλους δρόμους και μεγάλους οικισμούς, όπως είναι τα χωριά κοντά στην πόλη του Σμόλιαν και το χωριό Κόσνιτσα. Σε ορισμένες περιπτώσεις, λόγω την κατάλληλη θέση και την διαθεσιμότητα των δομικών υλικών επιλέγονται τα θρακικά φρούρια. Απόδειξη για αυτό είναι τα αποτελέσματα των μελετών στις οποίες έχει καταχωρηθεί Θρακική παρουσία πριν από την κατασκευή των βυζαντινών φρουρίων στο χωριό Μπέδεν [17], χ. Podvis [18] Rudozem, χ.Κφσνιτσα [19] και χ.Μογιλίτσα [20] . Φυσικά υπάρχουν και καινούρια κάστρα σε νέα τοποθεσία. Αυτό αποδεικνύεται από τα μέχρι τώρα αποτελέσματα της αρχαιολογικής έρευνας των οχυρώσεων στο Devin [21] και Smolyan [22]. Έτσι, για ένα μικρό χρονικό διάστημα - στα τέλη του V αιώνα και στις αρχές του έκτου αιώνα, στα βουνά της Ροδόπης χτίστηκαν έντεκα οχυρώσεις που εξυπηρετούνται κατά πάσα πιθανότητα από τη στρατιωτική δύναμη, που προσλαμβάνονται από τον τοπικό πληθυσμό, παρέχοντάς του στέγη εάν είναι απαραίτητο. Σε οκτώ από τις αυτές οχυρώσεις έγιναν αρχαιολογικές ανασκαφές. Θα μηλάμε για δύο από αυτούς που στα πλαίσια του έργου του Δήμο του Σμόλιαν "Θρακική και Βυζαντινή κληρονομιά στα βουνά της Ροδόπης και του Βόρειου Αιγαίου» θα πραγματοποιηθεί την διατήρησης, αποκατάστασης και κοινωνικοποίηση . Αυτοί είναι, το αρχαίο οχυρό στην περιοχή του Turliuka κοντά στο Smolyan και η διαβατική σπηλιά κοντά στο χωριό Κόσνιτσα. Βρίσκονται δίπλα στον κεντρικό δρόμο στη Μέση Ροδόπη , ο οποίος περνά μέσα από τα αρχαία χωριά που βρίσκονται στην περιοχή Μογκίλατα κοντά στην πόλη Σμόλιαν και κοντά στο χωριό Κόσνιτσα. (Εικ. 1).

Η αρχαιολογικές έρευνες του φρουρίου στην πόλη του Σμόλιαν τις πραγματοποιεί το Περιφερειακό Ιστορικό Μουσείο "Stoyu Shishkon" - Σμόλιαν. Οι διοικητές των ερευνών είναι ο Nicolas Damianov το 1998 και ο Damian Damianov το 2004-2006. Κατά τη διάρκεια αυτής της περιόδου διερευνήθηκαν πλήρως το νότιο τοίχο και το εσωτερικό χώρο, το ένα κομμάτι του ανατολικού τοίχου και την βορειοανατολική γωνία του φρουρίου (Εικ. 8). Βρίσκεται ανατολικά της κορυφογραμμής Turliuka που βρίσκεται βόρεια της πόλης του Σμόλιαν. Το υψόμετρο είναι 1450-1482 μ., και η περιοχή είναι περίπου 5 στρέμματα. Το φρούριο του Smolyan χτίστηκε σε έδαφος έξω από τον δρόμο με ορατότητα προς όλες τις κατευθύνσεις. Σαν δυτικό τοίχο χρησιμοποιούν τα βράχια του λόφου που φτάνει σε ύψος 50 μέτρα. Αυτό είναι χαρακτηριστικό για όλα τα οχυρά στα βουνά, πιθανώς λόγω

έλλειψης υλικών οικοδομήσεις, του χρόνος για να οικοδομηθούν οι οχυρώσεις. Την ίδια στιγμή η καλή ορατότητα επιτρέπει την παρακολούθηση των γειτονικών περιοχών και την εφαρμογή της οπτικής επαφής με άλλα στρατιωτικά φρούρια (Εικ. 9). Το φρούριο του Smolyan έχει οπτική επαφή με το κάστρο στο χωριό Rodvis ανατολικά και με το κάστρο στο Rudozem νοτιοδυτικά.

Η θέση του φρούριου εμπόδισε την πρόσβαση του εχθρού, αλλά και δεν επιτρέπει την επιθέση με πολιορκητικές μηχανές. Η μικρή πρώτη γραμμή δίνει τη θέση των λιγότερων ανθρώπων να υπερασπιστούν το κάστρο και ήταν άσκοπο να χτίζουν πύργους, που παίζουν σημαντικό ρόλο στην προστασία των οχυρών στην παιδιάδα. Το απότομο ανάγλυφο μπροστά από την κύρια είσοδο του κάστρου του Smolyan έκανε αναποτελεσματική την επίθεση με πολιορκητική μηχανή. Αυτή είναι η κατάσταση στην βορειοανατολική είσοδο, η οποία ήταν διαθέσιμη μόνο σε ένα στενό μονοπάτι, χωρίς δυνατότητα για μετωπική επίθεση. (Εικ. 10).

Το κάστρο στη περιοχή Tutliuka είναι μια στρατιωτική οχύρωση [23, 33-44], στην οποία έχει βρει καταφύγιο ο πληθυσμός του οικισμού που ήταν στην σημερινή περιοχή Μογκίλατα. Στο κάστρο είχε στρατός, ο οποίος είχε το καθήκον την παρακολούθηση και φύλαξη των επικοινωνιών στον Κεντρικό δρόμο μέσα από τα βουνά της Ροδόπης. Είναι ένα από τα πολλά κάστρα που - σύμφωνα με πληροφορίες του Προκόπιου Καισαρίου (χρονολόγος των σύγχρονων γεγονότων), με εντολή του αυτοκράτορα Ιουστινιανού Α, διορθώθηκαν και έχουν ανακτηθεί στο ευρωπαϊκό έδαφος της Βυζαντινής Αυτοκρατορίας. Μάλλον επειδή είναι νέα και μικρότερα σε μέγεθος από τις αστικές οχυρά, τα ονόματα εκείνων στα βουνά και στην περίπτωση της κεντρικής Ροδόπης παραμένουν άγνωστα για τον Προκόπιο. Ως εκ τούτου, δεν αναφέρει τα ονόματα, αλλά παραπέμπουν σε αυτούς ως «αμέτρητα κάστρα» [24].

Η μελέτη του φρουρίου απέδειξε την ύπαρξη των δύο περιόδων κατασκευής. Η πρώτη είναι τον έκτο αιώνα, και η δεύτερη - στην XI - και στην μέση του δέκατου τρίτου αιώνα. Οι τοίχοι του κάστρου είναι 1,60 μ. Είναι χτισμένοι με μια ομαλή εξωτερική και το εσωτερικό πρόσωπο και πιθανώς λόγω έλλειψης χρόνου και ανθρώπινου δυναμικού βασίζονται όχι λαξευμένα στο βράχο. Η τοιχοποιία (opus implectum) είναι από πέτρα (επεξεργαζόμενα στην είσοδο) με λευκό κονίαμα. [25, 64-68].

Ο νότιος τοίχος συνδέεται με τους δυτικούς βράχους, που παίζουν ρόλο ενός τοίχου. Το σωζόμενο μήκος από 38 έχει ύψος - 2,50 m. Στη μέση του τοίχου είναι η κύρια είσοδος του φρουρίου. Είναι με πλάτους 1,80 m και είχε διπλές πόρτες. Το κατώφλι αποτελείται από δύο μεγάλες τετραγωνικές πέτρες που στις εξωτερικές γωνίες υπάρχουν φωλιές για τις άξονες της πύλης (Εικ. 11). Το ποσό των οικοδομικών υλικών από την καταστροφή του νότιου τοίχου δείχνει ότι το ύψος ήταν τουλάχιστον 7 μέτρα. Στο εσωτερικό αποκάλυψαν έξι δωμάτια. Είναι ημι-σκαμμένα στο έδαφος και ήταν για αποθήκευση, που φαίνεται από τους πίτους για ελαιόλαδο και άλλων υγρών, χρώμηλα, εργαλεία από σίδηρο και άλλα.

Ο ανατολικός τοίχος έχει μελετηθεί 10m. Η τεχνική της κατασκευής είναι η ίδια όπως και στο νότιο τοίχο, κοντά στην εσωτερική πλευρά επίσης κατασκευάστηκαν ισόγεια για αποθήκευσης.

Βόρειος τοίχος είναι 16 μέτρα μήκος και στα βορειοδυτικά έρχεται στα βράχια της κορυφής. Εκεί βρίσκεται η δεύτερη είσοδος. Μπορεί να οριστεί ως μια Postern (μυστική είσοδο), επειδή βρίσκεται σε δυσπρόσιτο και κρυφτό μέρος. Εκτός ως κρυφτή είσοδο και δρόμο διαφυγής, η βόρεια είσοδος

ήταν αναγκαία για την πραγματική κατασκευή του φρουρίου για την κατάθεση των οικοδομικών υλικών. Το πλάτος της είναι 1,25 m (Obr.12).

Το φρούριο στο διαβατικό σπήλαιο κοντά στο χωριό Κόσνιτσα είναι το δεύτερο στρατιωτικό οχυρό-καταφύγιο στον αρχαίο Κεντρικό δρόμο στη Μέση Ροδόπη (Εικ. 1). Ω έκταση είναι περίπου 2,5 στρέμματα, και το πάχος των τοίχων $u = 1,70-1,80$ m. Η τοιχοποιία είναι με διπλή όψη, από πέτρα από ασβεστόλιθο και άσπρο κονίαμα. Οι τοίχοι βασίζονται όχι λαξευμένοι στους βράχους. Με λίγες εξαιρέσεις, δεν υπάρχει κονίαμα στα θεμέλια (Εικ. 13). Έχουν κάνει αρχαιολογικές έρευνες στους βόρειους τοίχους [26].

Ο δυτικός τοίχος είναι 38 μέτρα μήκος. Είναι συντηρημένος καλύτερα στην βορειοδυτική γωνία. Στο νότιο άκρο της κουρτίνας αποκαλύπτεται εξωτερικός πύργος που έχει μια εποικοδομητική σχέση με τον τοίχο του κάστρου. Έχει ορθογώνιο σχήμα, με πάχος των τοίχων $1 - 1,10$ μ. Έχει εξωτερικές διαστάσεις $5,50 \times 3,40$ m. Η είσοδος είναι 1 m πλάτος (Εικ. 14).

Ο Βόρειος τοίχος σώζεται σε μήκος 44,50 μ. Είναι καλά διατηρούμενος σε ορισμένους χώρους σε ύψος έως 3 m (Εικ. 15). Η βορειοανατολική γωνία και ο ανατολικός τοίχος καταστράφηκαν πλήρως. Κατά μήκος του τοίχου αποκαλύφθηκαν δύο εγκάρσιους τοίχους, κατά πάσα πιθανότητα από την εγκατάσταση αποθηκών, παρόμοιων με εκείνα στο φρούριο του Smolyan.

Σε αντίθεση με το βόρειο βραχώδες και απότομο τμήμα του φρουρίου, το νότιο μισό είναι επίπεδη. Έχει ημικύκλιο σχήμα με ακτίνα του κύκλου περίπου 25 μέτρων. Εδώ ο τοίχος είναι καταστρεμμένος και φαίνεται μόνο σε ορισμένα μέρη στο έδαφος. Τα αποτελέσματα της μελέτης επιβεβαίωσαν τις υποθέσεις για την ύπαρξη του παρεκκλησιού στο ανατολικό άκρο του φρουρίου. Βρήκανε τα θεμέλια των δύο παρεκκλησιών, των οποίων οι περίοδοι λειτουργίας συμπίπτουν με εκείνα του φρουρίου. Η πρώτη περίοδο είναι τον έκτο αιώνα και η δεύτερη στο XI-XII αιώνα. Κάθε περίοδος χαρακτηρίζεται από την καμένο στρώμα που πιστοποιεί την καύση του κάστρου.

Το αρχαιολογικό συγκρότημα κοντά στο χωριό Κόσνιτσα είναι ένα λαμπρό παράδειγμα της χωροχρονικής συνέχειας. Από την Εποχή του Χαλκού έως τις αρχές του δέκατου τρίτου αιώνα εδώ, πάνω και κάτω από το σπήλαιο, υπάρχουν ναοί και οι χριστιανικές εκκλησίες, σπίτια και κάστρα. Η πλήρης διερεύνηση αυτού του αρχαιολογικού χώρου θα αποκαλύψει πλήρως τις λεπτομέρειες της ζωής των κατοίκων της περιοχής και τις επαφές τους με την εσωτερική Θρακική και του Βόρειου Αιγαίου.

REFERENCES:

[1] R. Ζλάτεβα-Ουζουνοβα. Αρχαιολογικές εδαφικές μελέτες στο δήμο του Ρουδοζέμ 2001 - Αρχαιολογικά ευρήματα και ανασκαφές το 2001, 2002, 32.

[2] Τα ονόματα του Δυτικού, του Κεντρικού και του Ανατολικού δρόμου ισχύει μόνο για τους δρόμους στα βουνά της Κεντρικής Ροδόπης (περιοχή του Smolyan) και όχι για Ροδόπη στην οποία υπάρχουν άλλοι γνωστοί δρόμοι. Damianov D. Αρχαιολογική Έρευνα στο δήμο του Σμόλιαν. - Σε : Rhodopica, 2007, 1, 99 - 136, Madjarov M., Δ. Damianov N. Boyadziev. Ρωμαϊκός δρόμος στο βουνό Radyuna. - Σε : Νοτιοανατολική Ευρώπη κατά την αρχαιότητα - VI αιώνα π.Χ. - Η αρχή του VII αιώνα μ.Χ. Veliko Tarnovo, 2008, 256-265 ? Madjarov M. Ρωμαϊκοί δρόμοι στη Βουλγαρία.

Συμβολή στην ανάπτυξη του ρωμαϊκού οδικού δικτύου στις επαρχίες της Μοισίας και της Θράκης .
Veliko Tarnovo , 2009 .

[3] Σ. Ivanova . , I. Gatzov . Αρχαιολογικός χώρος από την Ύστερη Παλαιολιθική εποχή στην περιοχή του καταφυγίου Orpheus στην Κεντρική Ροδόπη . Πρακτικά των μουσείων στη Νότια Βουλγαρία , 1985 , 11 , 65-76 , Gyurova M. Microwear Study of the Flint Assemblage from the Upper Palaeolithic Site of Orfej I in the Rhodope Mountains. – B: In the Steps of James Harvey Gaul, v. 1. Sofia 1998, 1-6.

[4] Damianov Δ., N. Boyadziev . Αρχαιολογική έρευνα της σπηλιάς Ulea στο χωριό Mogilitsa του Δήμου του Σμόλιαν . - Αρχαιολογικά ευρήματα και ανασκαφές το 2011 , 2012 , 499-501 .

[5] Δ. Damianov. Πρώιμο βυζαντινό και μεσαιωνικό βουλγαρικό φρούριο στο κάστρο κοντά στο χωριό Μπέδεν - Μέσης Ροδόπης. - Σε : Laurea . Στην honorem Margaritae Vaklinova , 1 , Σόφια 2009 , 111 - 128 .

[6] M. Vaklinova N. Boyadziev . Αρχαιολογική Έρευνα του πρώιμου βυζαντινού και μεσαιωνικού βουλγαρικού φρουρίου πάνω από το χωριό Γραδάτ , του Δήμου του Smolyan - Αρχαιολογικά ευρήματα και ανασκαφές το 2007 , 2008 , 712-716 .

[7] Damianov Δ., N. Boyadziev . Αρχαιολογική έρευνα του φρουρίου " Καλέ " στο χωριό Κόσνιτσα , του Δήμου του Smolyan . - Αρχαιολογικά ευρήματα και ανασκαφές το 2012 , 2013 , 455-457 .

[8] D. Damianov Αρχαιολογική Έρευνα της Παλαιάς Smolyan - Μέσης Ροδόπης. - Η Εφημερίδα της ιστορικής και αρχαιολογικής έρευνας , 2013 , 2 , 10-30 .

[9] D. Damianov. Μοναστηριακό συγκρότημα από το V -VI αιώνα στο Smolyan . - Ετήσια έκδοση του Αρχαιολογικού Μουσείου - Plovdiv , 2004 , 9/2 , 264-276 .

[10] Οι μελέτες του φρουρίου έγιναν χάρη στο έργο του Δήμου του Σμόλιαν " Θρακική και Βυζαντινή κληρονομιά στα βουνά της Ροδόπης και του Βόρειου Αιγαίου » , το οποίο χρηματοδοτείται στο πλαίσιο του Προγράμματος Ευρωπαϊκής Εδαφικής Συνεργασίας Ελλάδα - Βουλγαρία 2007-2013 και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση μέσω του Ευρωπαϊκού Ταμείου Περιφερειακής Ανάπτυξης . Καθοδηγούνται από μια ομάδα του Regional History Museum " Stoyu Shishkov " - Smolyan με υγέτες ο Damianov Δ. και ο N. Boyadziev .

[11] B. Mihov Village. Ανάχωμα κοντά στο χωριό Ζάβετ, του Δήμου του Μπουργκάς. - Πρακτικά του Αρχαιολογικού Ινστιτούτου, 1961, 24, 267-296? Νικόλοφ Β. Zaminets. Σόφια 1975.

[12] S. Chohadzhiev. Περιοδολόγηση της Χαλκολιθικής της λεκάνης του ποταμού Στρυμόνα. – Η Θράκη και οι γειτονικές περιοχές κατά την Νεολιθική και την Χαλκολιθική. Karanovski συνέδρια σχετικά με την προϊστορία των Βαλκανίων, 1, 2000, 69-75? Pernicheva-Perets L., M. Grębska-Kulov, I. Kulov. Balgarchevo. Η Praehistoric Διακανονισμού, V. 1. Σόφια 2011.

[13] Δ. Damianov. Θρακικό ιερό- φρούριο κοντά στο χωριό Strashimir - Μέσης Ροδόπης. - Σε: Διάβασμα το Φθινόπωρο - Sbornano. Η πρόκληση της έρευνας, σημείο 6. Βάρνα, 2009, 119-143 E. Damianov. Θρακικό φρούριο "Gradishte" του χωριού Γέλα, του Δήμου του Smolyan. - Σε: Thracia, 2012, 20, 27-47? D. Damyanov. Thracian Sanctuary-fortress at the Village of Strashimir – the Middle Rhodopes. – In: Thracia, 2009, 18, 451-467.

[14] Το υψόμετρο των Θρακικών φρουρίων στο χωριό Gela κα χωριό Strashimir είναι αντίστοιχα 1875 m και 1241 m .

[15] Δ. Damianov Θρακικό φρούριο "Gradishteto" ... V. 44.

[16] Δ. Damianov Αρχαιολογική Έρευνα ..., 2007, 103-109? Madjarov M. Ρωμαϊκοί δρόμοι ..., 2009, 256-300.

[17] D. Damianov Laurea ... 2009, 111-128.

[18] M. Vaklinova N. Boyadziev. Αρχαιολογικές μελέτες του ..., 2007, 712 - 716.

[19] Damianov Δ., N. Boyadziev. Αρχαιολογικές μελέτες του ..., 2013, 455-457.

[20] Εκδρομές των N. Damianov κα N.Boyadziev - Αρχαιολόγοι του ΠΙΜ - Σμόλιαν.

[21] N. Damianov. Ανασκαφές στην περιοχή Gradishte του Devin, του Δήμου του Smolyan. - Αρχαιολογικά ευρήματα και ανασκαφές το 1985, Veliko Tarnovo, 1986, 147-148.

[22] Δ. Damianov. Το φρούριο Turluka του Smolyan- Μέσης Ροδόπης. - Πρακτικά του Εθνικού Αρχαιολογικού Ινστιτούτου XL, 2012, 81-105.

[23] Γ. Ντίντσεφ. Τα Πρώιμα Βυζαντινά φρούρια στη Βουλγαρία και στις γειτονικές περιοχές (στις ενορίες της Thracia και Dacia). - Ανασκαφές και μελέτες 35. Σόφια, 2006.

[24] Προκόπιος - C: Πηγές για την αρχαία ιστορία και γεωγραφία της Θράκης και της Μακεδονίας. Σόφια, 1949.

[25] Δ. OVCHAROV. Βυζαντινά και βουλγαρικά κάστρα - V αιώνα, Σόφια, 1982.

[26] Αρχαιολογικές ανασκαφές του κάστρου στο χωριό Κόσνιτσα που πραγματοποιήθηκε από το Περιφερειακό Ιστορικό Μουσείο "Stoyu Shishkov. Καθοδηγητές : Δ. Damianov και N. Boyadziev.

Επιγραφές:

Εικόνα 1. Οι δρόμοι στην Ροδόπη και αρχαιολογικοί χώροί κοντά σε διαδρομές τους . Kirjakov

Εικόνα 2. Θέα από τα βορειοδυτικά προς το χωριό Κόσνιτσα και η κορυφή με το διαβατικό σπηλαίου. (Φωτογραφία: Δ. Damianov)

Εικόνα 3. Διαβατικό σπήλαιο και το κάστρο επάνω του, θέα από βόρεια (Φωτογραφία: Δ. Damianov)

Εικόνα 4. Φωλιά του απανθρακωμένου δοκαριού από ξύλινη περίφραξη στο βόρειο τείχος (Φωτογραφία: Δ. Damianov)

Εικόνα 5. Κεραμική διακοσμημένη με τύπου "Gradeshnitsa" (Φωτογραφία Δ. Damianov)

Εικόνα 6. Δυτικός τείχος του Θρακικού φρούριο Gradishte στο Γέλα, του Δήμου του Smolyan (Φωτογραφία: Δ. Damianov)

Εικόνα 7. Κομμάτι του Κεντρικού δρόμου στην Κεντρική Ροδόπκ κατά μήκος της ανατολικής πλαγιάς του βουνού Γκολιάμ Περσένκ (Φωτογραφία: Δ. Damianov)

Εικόνα 8. Σχέδιο των αρχαιολογικών ευρημάτων του αρχαίου φρουρίου, βόρεια από την Smolyan (Από: I. Σάρωφ Συντάχθηκε από: M. Kamenova)

Εικόνα 9. Θέα από τα βορειοδυτικά προς την βραχώδη άβυσσο (Δυτικοί τοίχοι) του φρουρίου του Smolyan (Φωτογραφία Δ. Damianov)

Εικόνα 10. Νότιος τοίχος του φρουρίου του Smolyan, θέα από τα βορειοδυτικά (photo Δ. Damianov)

Επανάκληση. 11. Η κύρια είσοδος του κάστρου, εσωτερική θέα (Φωτογραφία: Δ. Damianov)

Εικόνα 12. Βόρεια είσοδο του φρουρίου του Smolyan, εξωτερική θέα (Φωτογραφία: Δ. Damianov)

Εικόνα 13. Σχέδιο των αρχαιολογικών ευρημάτων του αρχαίου φρουρίου, νοτιοανατολικά του χωριού Κόσνιτσα (Ετοιμάστηκε από: Arch M. Kamenova)

Εικόνα 14. Θέα από τα νοτιοδυτικά προς τον πύργο και τον δυτικό τοίχο του κάστρου στο χωριό Κόσνιτσα (Φωτογραφία Δ. Damianov)

Εικόνα 15. Θέα από τα βορειοανατολικά προς το βόρειο τοίχο του κάστρου στο χωριό Κόσνιτσα. (Φωτογραφία Δ. Damianov)